

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.

Pe jum. an . 12 "

Pe 1 lună . 2 "

Nrul de Duminică
pe un an 4 Cor. — Pen-
siv România și America
10 Cor.Nrul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Deák Ferenc-utca 20.INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se în-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.Ideia statului unitar unguresc
și
producțiunea de martiri slovaci.

De dr. Eduard Lederer (Neuhaus, Boemia).

Alătura cu marea industrie ungurescă a producțiunii meșteșugite de unguri, așa cum a biciuit-o Björnson cu o minunată satiră în »Neue Freie Presse« din Viena, nrul dela 15 Noemvrie, merge mână în mână și producerea de martiri slovaci...

Industria asta datează încă dinainte de anul 1867. Dar după acest an de naștere al dualismului austro-ungar, ea a ajuns să înflorească de-abinele și să aducă roade. Incepând cu timpul acesta, Ungaria-de-Nord a ajuns să fie o mare Golgotă a patimilor și durerilor. Nici în celelalte ținuturi nemaghiare ale țării nu este mai bine. Contractanții șovinismului unguresc, nemții din Austria nu o brodiseră bine.

Pentru a putea germaniza în dragă voie în așa zisa Cisleithania (Austria propriu zisă), ei în anul 1867 au aruncat pradă ungarilor nu numai celelalte națiuni nemaghiare ale Ungariei, ci și cele trei milioane de conaționali germani din Ungaria.

În Cisleithania tendința de germanizare o păți cum a pățit-o cățelul din poveste căruia i-s'a tăiat coada, nu toată de-odată ci bucată cu bucată, pentruca să nu l doară prea tare. Există încă și acuma o bună bucată netăiată din coada asta. Aceasta nu-i nici decum în interesul germanilor din Austria. Dl profesor Hans Delbrück s'a rostit în revista »Preussische Jahrbücher« cu o limpezime surprinzătoare asupra acestei chestii*), punând în vedere germanilor din Austria de-a contenii cu politica lor meschină și de-a stabili măcar un *modus vivendi* cu cehii pentru a putea înfrânge îngâmfiarea ungurescă.

În vreme ce germanii din Cisleithania fură siliți de-a bate pas cu pas în retragere în năzuințele lor de-a germaniza, în Transleithania fură maghiarizării crește în mod treptat cu atât mai mult, că domni de peste Leitha încep să se îngrijească de efectele mării lor industrii.

Mai furioși decât ori când ei urmează înainte cu împilările — toate acestea în numele ideii de stat unitar unguresc. Acuma campania lor nu mai e susținută decât cu o mișcătoare resemnare de presa germană liberală din Austria.

Acei unguri cari la nașterea dualismului au făcut slujbe de moașe, nu erau încă nici pe departe grozavii și cumpliții patrioți (die verfluchten, patriotischen Kerle), cum au ajuns mântuitorii de mai târziu ai patriei.

Francisc Deák a creiat o lege de naționalități, destul de dreaptă, care ce-i drept, cuprindea încă atunci declararea limbei un-

gurești drept limbă de stat, căreia însă legea fu jertfită în mod succesiv.

Cu legea asta, care niciodată nu s'a pus în practică, s'a făcut multă paradă în fața Europei. Acum prin legea cea nouă a lui Apponyi ea a fost răsturnată cu desăvârșire.

Dupăce ungurii traseră lotul cel mare prin compromisul anului 1867, făcură în anul următor acordul cu Croația. Invoiala de-altcum era de așa fel încât o impuseseră silit poporului croat prin o majoritate maghiaronă a dietei croate, aleasă cu azistență de jandarmi și cu abuzuri electorale cu adevărat ungurești. Dar invoiala aceasta încă fu în mod succesiv călcată în picioare.

Atunci în anii 1867 și 1868 ei știa prea bine, pentru ce nu au decapitat numai decât pe nemaghiari. Noul stat era pasiv căci o majoritate de două treimi de nemaghiari stătea în fața unei minorități de o treime de unguri.

Ungurii se pricep însă în mod briliant la aceia ce se cheamă: *corriger la fortune*. Astăzi după 40 de ani ei numără în Ungaria propriu zisă, fără Croația-Slavonia aproape curat slave, peste 8 1/2 milioane de unguri față de vre-o 10 milioane de nemaghiari. Statistica oficială și ungurii cei cu 50 de crețari bucata, cari cu o coroană își pot schimba numele cel vechiu pe unul unguresc, ei au făcut minunea asta.

Sistemul veritabil unguresc de un copil desigur nu ar fi putut să o facă.

În numele sfântului duh al ideii unitare ungurești, sau »a contopirii culturale a nemaghiarilor«, a început deci să lucre după anul 1867 marea industrie ungurescă.

Toate așezămintele culturale ale slovacilor fură închise, școalele lor primare, de altcum foarte prost înzestrate și plătite, trebuiă să primească de silă limba ungurescă (actualmente ea se predă câte 7—8 ore pe săptămână). Sdrobirea celorlalte națiuni nu se putu face tot așa de bine. Germanii din Ungaria, ai căror reprezentanți de altcum mergeau cu ungurii prin toate peripecțiile politice, primiră chiar cu considerare la conașionile lor din Cisleithania și la ajutorul lor dat cavalerismului unguresc, un răstimp de aman, de cruțare. Dar înflorind marea industrie a producțiunii meșteșugite de maghiari, nici răstimpul acesta nu fu respectat.

Aceasta începu sub domnia așa zisului partid liberal dincoace și dincolo de Leitha. El a creiat dualismul și nu a tăiat nici decum nasul braconierilor unguri cari făceau prevaricații pe sfera de drept a Cisleithaniei.

Era aceasta glorioasă a ținut până la anul 1905. Reprezentantul ei de căpetenie e protestantul Tisza. Catolicii patrioți dădură tot concursul lor, pentru a nu fi întrecuți în concurența protestanților patrioți și a jidanilor. Patriotismul acesta a preconizat fărmoșă teorie, că în Ungaria nu există națiuni, ci numai naționalități și că

patria nu e reprezentată decât de o singură națiune politică, se înțelege cea ungurescă.

Pentru patrioți însă, naționalitățile sunt un ce inferior, ceva ce nu este recunoscut nici în privința etnică nici în privința dreptului constituțional, un conglomerat de oameni, cari nu vorbesc ungurește și cari numai atunci sunt recunoscuți, dacă să maghiarizează.

Și fără șovăială, fără scrupul, teoria asta fu pusă în practică.

»Noi nici nu cunoaștem o chestie națională!« declară pe timpul său »blândul« prim-ministru Széll, în aplauzele parlamentului său.

După căderea lui Tisza, vre-o doi ani în urmă, birui partidul kossuthist, »tigrii« parlamentului, cari își puseseră ca țintă desfăcerea deplină de Austria. După un scurt *interregnum* militar al lui Fejérváry, care încă încercase un regim parlamentar, se făcu un pact între »marele« minister al partidului independenței și între curtea din Viena.

Wekerle, șvabul unguresc, Kossuth, fiul marelui Lajos Kossuth, odinioară »surghiunit«, au făcut acuma chiar un nou compromis cu jumătatea austriacă a monarhiei. Dar durerile facerii compromisului în parlament, pricinuite prin obstructionismul croaților, sunt atât de mari, încât acuma l-au trecut în forma legii articolului unic.

Sistemul acesta nu mai are culoare protestantă, ci are o notă pronunțată catolică sau mai bine iezuită.

Comis voiajor-ul pe la congresele de pace, contele Apponyi, acelaș pe care Björnson moralicește l-a duminat, are acuma fotoliul de instrucție publică, contele Andrássy tinărul, fiul lui Andrássy bătrânul, părintele dualismului, șede acuma ca ministru în sinodul kossuthist.

Pe timpul său, el scrisese o carte groasă, afirmând că numai dualismul creiat de tătâne-său poate aduce mântuirea națiunii, dar cât ai bate în palme s'a și lepădat de paternitatea acestei groase cărți.

Fiul lui Lajos Kossuth, al aceluia care în anul 1848 detronase dinastia Habsburgilor în Ungaria, a făcut o invers, ca actualul său coleg Andrássy tinărul. El a primit din mâinile regelui unguresc din familia Habsburgilor un portofoliu de ministru. Și acuma ei stau veseli alătura și se iubesc atât de mult!

Câteva luni în urmă ședeă încă alătura cu ei în cabinet nobilul Polónyi Géza ca ministru de justiție, având ocupația lăaturalnică de antreprenor de concesiuni de bordeluri, dar el trebui să-și calce pe inimă și să-și ia rămas bun, când deputatul Lengyel obștise o leacă precum că dl Polónyi a amestecat și încurcat prea tare justiția cu afacerile de bordeluri. Și nedreptățise pe Excelența sa, deoarece în Ungaria amândouă așezămintele se împacă foarte ușor.

Acum Polónyi se află ca supra-independist în opoziție contra independiștilor, unit

*) Articolul acesta a fost reprodus și de ziarul nostru (N. R.).

cu baronul Bánffy, de felul lui fost prim-ministru, și cu acelaș Lengyel, cu care câteva luni în urmă se poreclise cu titlul de »ticălosule« și pe care voise sau mai bine amenințase să-l dea în judecată.

După căderea »marelui« minister, catolicul conte Zichy și cu societarii săi la gheșeftul politic vor primi probabil continuarea marelui industriei ungurești.

Dar indiferent, dacă întreprinderea va avea în frunte pe cutare sau cutare fabricant, indiferent, dacă firma se va schimba ori nu, industria însăși va înflori și mai departe. Căci ei se bat și ei se alintă, ei se ceartă și tot ei se împacă.

Situația nu se va schimba decât atunci când nemaghiarii încă vor putea să-și ridice glasul și să se rostească.

Până acuma, ce-i drept, nemaghiarii se raportă la »poporul de stăpâni«, cum se raportă eschimoșii la norvegieni, după cum lămurise deunăzi un mare maghiar pe Björnson.

Dar Björnson îi aplică lui și sfântului patron al industriei ungurești, contelui Apponyi, o bătaie atât de sdrăvănă, încât azi contele Apponyi cu ale sale »năzuinți culturale ungurești« ar primi chiar și în congresele cele mai oficiale răspunsul: »Regretăm, ne-am satisfăcut trebuințele dela altă firmă«. În schimb Björnson fu tratat cu înjurături și sudălmii, fu declarat ramolit și senil, dar fiindcă loviturile lui usturau, ungerii se făcuseră pro foro externo mai politicoși. Acuma însă ei recunosc pe Björnson poetul, deși cu tarif redus, pentru a-l putea coborî cu atât mai mult ca om politic; că ar fi fost informat greșit, că ar fi fost păcălit de agitatori, că nu ar cunoaște de loc împrejurările ungurești și câte toate.

Pro foro interno însă toate au rămas ca mai înainte, cu vechile înjurături și cu grohăitul de indignare patriotică.

Mai deunăzi a publicat doară Jun domn Réz Mihály, fibirău după meșteșug ajuns însă acuma profesor la o facultate de drept (!), o carte în care el spune chiar: »Conducătorii sunt aleși de Dumnezeu pentru a călăuzi poporul. Iar datorită poporului e, de-a asculta pe șefi, căci Dumnezeu i-a sădit idealismul în suflet. Cu ajutorul acestui idealism naționalitățile vor trebui subjugate și zdrobite în cultura și situația lor economică. Ele n'au nevoie de cultură, decât numai așa dacă se prefac în patrioți maghiari. Trebuie să facem politică de rassă până la excels!« Va să zică până la nebunie, domnule Réz!

Dar paroxismul unguresc a atins demult deja gradul acesta.

Căci dacă n'ar fi așa, ungerii cu marea lor industrie a maghiarizării nu ar fi ajuns să facă și un ram secundar de industrie, producțiunea de martiri.

Intâi ei îi produceau din materialul lor, pe urmă din cel străin.

O mică pildă a justiției lor, care însă nu-i complectă, deoarece pedepsirile citate mai jos nu cuprind și condamnările aduse prin administrație, ca destituiri, alungarea elevilor slovaci din școlile ungurești (căci școlile slovacești nu mai sunt) și altele.

Dela 1 Ianuarie 1898 până la 15 Oct. 1907 dintre cele 2 milioane de slovaci cari trăiesc în Ungaria, conform recensământului, au fost osândiți în 63 de procese politice, 389 de persoane la 36 de ani 4 luni și 17

zile de închisoare și de arest preventiv și la amenzi în bani de 24,538 cor., în cele mai multe cazuri pentru »insultarea națiunii maghiare« pentru »agitație« și »tradare de patrie«.

Oare contele Apponyi și tovarășii săi ar putea să opună acestor osânde un singur caz, când vre-un unger ar fi fost condamnat pentru insultarea națiunii slovacești, pardon, națiunea slovacească după concepțiile ungurești nu există, dar pentru insultarea naționalității slovacești măcar?

Și doară statistica ungurească a numărat în Ungaria 8 și jum. mil. de ungeri! Fieea de porumbiță blândă a ungerului, probabil, nu-i în stare să jignească pe nimeni.

În periodul sus amintit mania persecuțiilor se curmase în anii 1900—1902, adică în era primului ministru Széll. Nici el nu a fost un maghiarizator mai mic, dar nu a aplicat sistemul de martiraj într'un mod sgomotos. El a fost destul de cuminte să scoată învățăminte din morala fabulei cu vântul și cu soarele, cari se certau pentru mantaua călătorului.

El socotea că va izbuti cu o lecuță de soare să nu ia numai mantaua, ci până și pielea nemaghiarilor.

Dela anul 1903 încoace însă în justiția ungurească în general, dar mai ales în privința politică, bat în vânturi aspre.

În cele din urmă însă în 27 Octomvrie a. c. să iscă chiar o furtună. În Cernova, o mahala a orașului Rosenberg în Ungaria de nord se produsese niște scene cari îi amintesc circurile împăratului Nero. Episcopul catolic Párvy și patru preoți de ai săi, un fibirău unger, Pereszlényi, judecătorul și *spiritus rector* Chudowsky, azistați de compari jandarmi, au fost actorii măcelului de acolo.

O bisericuță, clădită din obolul slovacilor, era să fie târnosită contra voinței poporului. Și ea fu într'adevăr sfințită — cu sângele nesfințit al celor 14 slovaci împușcați. Tot atâți răniți grav, 50 de răniți ușor căzură în țărână. Pe urmă alții fură aruncați de zor în pușcărie, și încurând excelența sa contele Andrassy va putea dovedi cu acte în mână precumcă slovacii sunt cei vinovați de măcel.

Dar, grație intervenției lui Björnson, toată lumea cunoaște cazul.

Mai rămâne de întrebare: Unde și-au pus cuminții mințile lor, încât produc deja martirii slovaci cu toptanul? Și doară ei au un nas atât de aziatic, de subțire și de fin!

Au uitat oare că cu martirii lor iei încă au făcut un gheșeft strălucit?

În privința asta ei au imitat foarte bine biserica catolică. Martirii lor din Arad pe cari i-a dus în anul 1849 generalul Haynau în zori de zi la furci, au fost încaltea martiri veritabili. De atunci încoace un Julius Andrassy, Deák și Kossuth au mai fost ridicați în rândul sfinților. Nici aceștia n'au fost firme rele. Dar pe urmă veni ră o grămadă de sfinți prefăcuți (Scheinheilige) a căror declarație de sfinți se făcu tot așa de repede și de prompt ca procesele politice ale slovacilor.

Deoarece însă trebuința de sfinți naționali nu se putea satisface înlăuntrul țării, ei au început să-i importe, așa anul trecut osămintele eroului Rákoczi și ale tovarășilor săi aduși tocmai din Constantinopol. Anul acesta au mai desgropat pe un sfânt din sută 16-a, pe autorul operei »Tripar-

titum«, compilația arhifeudalului Werböczy István, marele lor jurisconsult de pe timpul regelui Ladislav II, pe care el și ajutorii săi l-au expediat până la Mohács.

Acesta-i adevăratul sfânt al clicei domni-toare ungurești. Acesta-i patriotul care cu osănde și legile sale a prefăcut pe popor în iloții nobilimii mari și mici și care totodată a fost un »antreprenor« activ. El primea mită dela toate partidele și ținea totdeauna cu cei bogăți și puternici. A lăsat o avere imensă. Din principiile sale de drept se îngrășe și azi încă domni.

Se înțelege, că pretutindeni se ridică și se mai ridică monumente acestor sfinți în toate colțurile și ungherele »patriei«. Mormintele lor sunt îmbrăcate cu marmură, și se consfințesc ca altare ale patriotismului, și poporul este dus de porunceală la aceste locuri sfinte.

Dar psihologii cu nasul de vulpe au uitat un lucru. Câtă vreme ideea națională, pentru care martirii naționali au suferit și și-au vărsat sângele, nu ajung să triumfe, mormintele martirilor sunt adevărate altare ale acestei idei, cum au fost mormintele celor dintâi creștini prigoniți pentru ideea religioasă a creștinismului.

Când însă cauza celor jertfiți a biruit și când mormintele martirilor se încarcă cu marmură, cu bronz și cu aurării și se prefac în mod oficial în altare de sfinți, atunci sfinții înceată de-a mai fi stimulente ale ideii lor, atunci ei se coboară la rangul de reprezentanți oficiali ai unui curent oficial și se prefac, pentru popor, într'o fantomă fără fond și fără ființă. Ungurii cu sfinții lor au ajuns până aici.

În schimb ei au creat pentru slovaci martiri, al căror sânge și ale căror suferințe strigă după mântuire.

Ungurii contestă slovacilor orice îndreptățire istorică. Ei le tăgăduesc dreptul de-a forma o națiune. Dar prin omorurile dela Cernova, prin osândirea șefilor lor, a unui om ca dr. Šrobar, ca Markovici, Juriga și Hlinka ei le-au creat o nouă istorie și noi eroi naționali. Chiar dacă slovacii n'ar fi fost până acuma un popor istoric, ei i-au ridicat la rangul acesta.

Și dacă dintre șefii slovaci Juriga și Hlinka din întâmplare sunt preoți catolici, folosul este iarăși al bisericii catolice, deși tocmai ea prin hierarchia ei a dat poporul pradă cuțitului unguresc. Slovacii începuseră să treacă deja la secta nazarenilor. Biserica catolică a avut totdeauna un mare noroc!

În schimb ideea nebună a statului unitar unguresc a căpătat o lovitură adâncă. Paroxismul unguresc, călcând drepturile slovacilor ca națiune în picioare, i-a încheșat cu atât mai mult într'o națiune puternică.

Vești nouă dela Björnson.

»Leipziger Abendzeitung« publică în numărul de Crăciun (Nr. 300, 25 Dec.) următorul interview cu Björnstjerne Björnson, care se aflase zilele trecute în Berlin. Poetul norvegian a primit aici vizita corespondentului jurnalului din Lipsca, care iată ce scrie:

»Am găsit pe bătrân foarte prietinos. Părul i-a albit ca zăpada, dar ochii moșneagului schințeau încă vioi. Bagă bine de seamă că nu se gândește nici pe departe să se odihnească de atâta muncă, ba — dimpotrivă — că înmagazinează încă multe planuri în cap. După câteva

observații introductive, am început conversația cu întrebarea:

»Ce credeți despre politica actuală prusiană împotriva polonilor, despre desproprietărea anunțată și despre oprirea limbii polone din adunările publice?»

Björnson îmi răspunse:

»Prusienii sunt un popor războinic. Ei cred, că pot să ajungă toate cu forța și că sunt în stare să asuprească fără doar și poate alte națiuni. În timpurile noastre nu poți să ajungi nimic cu așa ceva. Astăzi nu se lasă un neam să-l rănești în ce are el mai scump. Față de mâna de oameni, de poloni și danezi, de pe teritoriul german alergați după o fantomă, iar în Ungaria lasați să se nimicească 2 și jum. mil. de germani.

»Chiar și popoarele, cari simpatizează cu Germania regretă politica asupritoare prusiană. Eu sunt pangerman. Dar prusienii îngreunează acțiunile pangermanilor. După părerea mea vreau ca limba germană să devină limba colectivă (Sammelsprache) pentru Europa de nord și de mijloc, fiindcă germana este cea mai răspândită limbă cultă din Europa.

După o mică excursiune privitoare la votul universal și rezultatele, cari le-ar aduce în Prusia, interview-orul urmează:

»I-am comunicat în decursul discuției, poetului, că sunt oameni, cari cred, că pășirea sa politică în favorul rutenilor și a slovacilor îi strică și că e în detrimentul renumelui său literar, european...»

Mi-a răspuns:

»O, am fost politician viața mea întreagă. În patria mea am luptat încontinuu. Mi-s-au adresat la început rutenii și mai apoi slovacii. Și n'am avut nici când o bucurie mai mare, decât când am luat pe slovacii în apărare.

»Mai dăunăzi mi-a scris un adânc cunoscător al stărilor slovace, că le-am dus lupta lor politică cu câțiva ani înainte. Vezi și d-ta, că mă întrepun și pentru slavi, dacă e de lipsă. Și germanii din Ungaria mi-s-au adresat mie cu plânsurile lor. Ce pretențiuni sunt acestea din partea ungarilor, ca să aducă în întreagă Ungaria limba lor la dominațiune?! Aceasta înlesnește numai necultura. Chauvinismului unguresc ar trebui să i se pună în cale pur și simplu botcotearea ungarilor. Acesta este metoda cel mai nou de a te revanșa. Sunt hotărât pe partea acelor, cari pledează pentru respingerea ungarilor până la marginile lor. Pentru un »Gross-österreich« însă nu mă pot încălzi, fiindcă nu se va putea ajunge fără lupte.

Din România.

Aniversare. Dumineca trecută familia regală a României a serbat în cerc restrâns ziua nașterii M. Sale Reginei, care a împlinit vârsta de 64 ani. Un serviciu divin a avut loc, cu acest prilej, la biserica lutherană din București.

Eforia Spitalelor S-tului Spiridon din Iași, care administrează mai multe moșii și institute de binefacere în Moldova, și a serbat alaltăieri cu mare solemnitate ziua patronului (St. Spiridon). Slujba bisericească a fost făcută de Partenie, mitropolitul Moldovei, asistat de cler. După serviciul divin primul Efor, dl C. Pernesu a pronunțat o prea interesantă vorbire, în care a făcut istoricul acestor așezăminte, de la fondarea lor până în ziua de azi.

O recepțiune a avut apoi la în încăperile dela mitropolie iar săracilor din oraș li-s-au distribuit cu acest prilej diferite daruri.

Impărțirea ajutoarelor la săracii »Obolu-lul«. A fost o solemnitate mișcătoare.

Într-o aripă a sălii erau adunați cel 1000 de copii, băieți și fete, cărora urmă să li-se distribuie haine și încălțăminte. Cei mai mulți veniseră însoțiți de părinții lor.

În mijlocul sălii, pe nenumărate bănci, erau așezate legăturile de haine, iar în jurul unei mese luaseră loc doamnele din comitet. Copiii erau chemați în ordine, după registrele societății, și li-se împărțeau lucrurile de cari aveau nevoie, după o listă ce se pregătise prealabil de către

comitet, în urma vizitelor făcute de doamnele membre, pe la locuințele fiecăruia din cei ajutați.

A. Sa Principesa Maria a sosit la palatul de justiție la ora 2 și jumătate, însoțită de doamna Elisa Grecianu. La intrare a fost întâmpinată de doamnele Elena Sc. Pherekde, Adina Costinescu, Simona Al. Lahovari, Irena N. Butculescu, Cerchez, Halfon, Marie Berendei, Eufrosina Sc. Ghica, C. Iarca și de domni Emil Petrescu, Romulus P. Voinescu, Sutz, etc. doamna Pherekde a oferit principesei un splendid buchet de crini albi.

A. Sa a luat apoi loc în jurul mesei, distribuind în persoană copiilor din obiectele pregătite. Distribuția ajutoarelor a continuat apoi până la ora 6 și jumătate seara. S'au dat încălțăminte și încălțăminte la 1000 copii, 500 de băieți și 500 de fete.

Inaugurarea expoziției de jucării efectuate de copiii găsiți. Duminecă la orele 12 din zi, au avut loc inaugurarea expoziției de jucării efectuate de copiii găsiți și internați în orfelinatul dela Radu-Vodă. La această solemnitate au asistat și M. Sa Regina și A. S. R. Principesa Maria.

Solemnitatea a început printr'un serviciu divin, oficiat de P. S. Sa arhierul Nifon, înconjurat de mai mulți preoți.

În urmă dl Stătescu, procurorul general al Curții de casație, a rostit o cuvântare, prin care a lăudat inițiativa persoanelor cari au organizat acest orfelinat și a adus din partea comitetului, omagii M. Sale Reginei și A. Sale Principesei Maria, cari se interesează atât de mult de toate operele de binefacere. Dl Stătescu, a terminat, urând viață lungă familiei regale.

S'a servit șampanie.

M. S. Regina s'a apropiat apoi de grupul copiilor, — un număr de vreo douăzeci de copii, între 6 și 14 ani, îmbrăcați în bluze albastre de lucrători — și cu blândețea și bunătatea care caracterizează pe iubita noastră Suverană, le-a pus mai multe întrebări, la cari copiii au răspuns respectoși și cuminiți.

M. Sa și A. Sa Regală au vizitat apoi cu deamănuntul expozițiunea, rămânând pe deplin satisfăcute de varietatea și frumusețea desăvârșită a jucăriilor efectuate de acești copii.

Înainte de a pleca Maj. Sa și Alteța Sa Regală și-au exprimat dorința de a vizita atelierul și a vedea pe copii la lucru. Micii meșteșugari au trecut în ateliere, s'au așezat la mesele respective și în momentul intrării M. Sale erau în plină activitate. Maj. Sa a fost încântată, a urmărit câțiva timp împreună cu Alteța Sa Regală, lucrările și a plecat, după ce a felicitat din toată inima pe dna Pherekde, prezidenta secțiunii și pe dl Romulus Voinescu șeful siguranței, care a adunat la un loc pe acești copii, dându-le o ocupațiune pentru a i putea face folositori societății.

Vizita Maj. Sale și a Alteței Sale Regale a durat aproape o oră.

Printre persoanele oficiale prezente notăm pe dnii Vintilă Brătianu, primarul capitalei, Emil Petrescu prefectul poliției, Const. Rădulescu sub-directorul general al închisorilor, Al. Davila, C. Alimănișteanu, Romulus P. Voinescu, dr. St. și Nicu Minovici Sutz, Corbescu, dr. Bontescu, Musculeanu, Mih. Botez, major Brătianu, G. G. Assan.

Înainte de plecare, A. Sa și număroase doamne din asistență, au reținut multe jucării din cele expuse.

Din străinătate.

Războiul între yankei și japonezi? Plecarea flotei de război a Statelor-Unite la San-Francisco, în Oceanul cel Mare, nu trebuie să treacă neabăgată în seamă, căci e una din acele întâmplări istorice, pline de înțeles și ale căror urmări se arată mai târziu.

De când e lumea nici o flotă n'a făcut călătorie mai mare decât aceasta, afară doar de cea nenorocită a flotei rusești din Marea Baltică în Marea Chinei, unde și-a găsit mormântul în preajma Tsushimei.

Flota e sub comanda celui mai bun admiral american, Evans. Chiurasatul lui e Connecticut și alte 15, cele mai puternice de pe pământ, îl urmează. Pe lângă ele e o flotă întreagă de tor-

piloare. E cea mai puternică flotă de război de pe lume. Toate tunurile ei sunt noi și munițiile ce duc cântăresc cincisprezece milioane de kgr. Țințașii s'au deprins atât de bine la îndreptarea tunurilor și au instrumente atât de bune, încât fac minuni. Torpiloarele au în ele atâtea torpile și mine, par'c'ar pleacă la război și nu la primblare, cum se spune.

La 3 (16) Dec. a plecat flota dela Norfolk; la 11 (24) Dec. va ajunge la Trinidad; la 29 Dec. la Rio de Janeiro și la 18 Ian. la Punta-Arenas (la strâmtoarea lui Maghelan). La 24 Ian. (6 Febr.) va trece de Capul Horn; la 5 (18) Febr. va fi la Callao (Peru); la 2 (15) Martie va fi în baia Magdalena (Mexico); la 1 Apr. sau în 1 Mai st. n. va fi la San-Francisco.

Ce se va întâmpla atunci?

Naudeau va crede că va pleca spre Hawai și Filipine și se întreabă dacă nu se va întâmpla războiul cu Japonia. Un semn e c'au depărtat de pe vase pe toți servitorii japonezi, cari prea »luau note«.

Naudeau e încredințat că japonezii, chiar dacă vor fi văzuți că trebuie să ia cu orice preț Hawai și Filipinele, înainte de a le fi prefăcut yankeii în cetăți peste puțină de biruit, tot vor fărați că doresc pace, până ce vor fi gata a începe printr'o lovitură de trăznet ca și cea dela 8 Febr. st. n. 1904 la Port Arthur.

Ce ar putea face flota americană, dacă la timpul când ar ajunge la San-Francisco, japonezii ar fi pus mâna pe Hawai și Filipine? Ar îndrăzni să pornească asupra lor peste Oceanul cel Mare spre termuri, unde n'ar găsi nici porturi în cari să se adăpostească, nici magazii de unde să ia cărbuni? Să fie și de zece ori mai puternică, flota yankeilor, tot n'ar fi în stare să facă nimic. Și japonezii știu bine că e așa!

E un semn rău de tot. Tocmai când s'a hotărât ca flota să plece, măcar că Roosevelt în mesaj trece cu tăcere neînțelegerile cu japonezii, aceștia au chemat acasă pe ambasadorul lor, viconte Aoki.

E adevărat că Aoki a avut grijă să spună, că singur a cerut să nu mai fie ambasador.

Mai e un fapt mare și acesta. Taft, ministrul de război al Statelor Unite, viitor președinte, pare-se, cunoscător adânc al Asiei răsăritene și dintre cei cu trecere mai mare în poporul republicii Yankee, s'a dus la Petersburg; Taft a fost în 1901 guvernator al Filipinelor; apoi a dat zor lucrărilor canalului Panama. În 1905 a cercetat Filipinele împreună cu o delegație a congresului, însoțind pe dsoara Roosevelt.

Un atentat împotriva consiliului Imperial. În Petersburg s'a descoperit o conspirație cu scopul de a arunca palatul clubului aristocratic în aer în clipa când consiliul Imperial ținea consfătuiri în prezența tuturor miniștrilor. Avocatul Denissov fu arestat ca membru al comitetului de conspiratori. Prefectul poliției Dracevski a primit mai multe condamnări la moarte. În ordinul său de zi el spune, că nu va mai primi pe nici un funcționar de resortul său decât după ce va prezintă o legitimație.

Discurs la sărberea marelui Andrei baron de Șaguna,

rostit la festivitatea gimnaziului din Brad în 30 Nov. st. v. a. c., de profesorul Vasile Boneu.

(Urmare și fine).

Ce a pășit Roma, doamna lumii, dacă a urmat sfaturilor zeiței: Discordia, Sfada? Nimic decât că s'a prăbușit strașnic și dușmanul și-a răs în pumni de ea. A ajuns de batjocura lumii peste care a domnit veacuri.

Dar să venim mai aproape.

Ce a suferit patria noastră în urma fudulei și a discordiei dintre domni? A ajuns sub jugul turcilor! Tot așa ce au pășit polonii și românii tot pe urma drăgușii de Sfada? Răspunsul scurt:

Pe voi vă nimiciră a pizmei răutate!

Tot drăgușă de »ceartă« ne-a învrăjbit, slăbit, ne mai învrăjbește, și slăbește până azi și pe noi!

Vă întreb, dragi copii, — cine au fost și sunt inițiatorii discordiei, care a adus atâtea nefericire

popoarelor? D'apoi nime alții, decât domni pizmătoreji puși în frunte, mici și mari, cu rare excepțiuni.

Dar întreb mai departe: Cine suportă urmările certe dintre domni? — Dar cine altul decât biata turmă.

Iată aci se adeverește zicala poporului: »Cearta domnilor, paguba proștilor«; tot aci se adeverește zisa: »Inter duos litigantes tertius gaudet«, — tot aci sentința plină de adevăr: »Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur«.

Iată, iubiți școlari, pentrucă Șaguna, acest mare bărbat a advertizat pe sfinicii săi atunci, când și-a dat nobilul suflet cu vorbele:

Nu vă certați!

Zicem, că Șaguna a fost om mare. — Da, om mare.

Mare e omul acela, care nu se face sclavul eului său nici a partidei sale, ci se judecă și o judecă cu nepărtinire, se examinează și o examinează liber, își pune și îl pune în vedere ră-tăcirile și voiește a ocroti răul. — Da, acela e omul cel mai mare, care alege justul cu o hotărâre nelnvinsă, rezistă celor mai cumplite încercări interne și externe, poartă voios și cu desinteres ceea mai mari poveri, care e liniștit în mijlocul vijeliei, care-și râde de amenințări și de privirile încruntate, care are încredere neclintită în adevăr, în virtute și în Dumnezeu lucrând fără oboseală pentru fericirea neamului și pentru mărirea patriei.

Spuneți, dragi copii, este aceasta o mărime de paradă?

Nesmintit, dacă veți cugeta bine, îmi răspunde: Aceasta nu e mărime de paradă, ci adevărată mărime dumnezeiască.

Cu această mărime dumnezeiască a fost înzestrat Șaguna, — Marele Andrei.

În adevăr Șaguna a fost pentru noi luceafăr. — Prin însușirile și caracterul său, fiind la cârma cea mai înaltă a bisericii noastre cu rară înțelepciune scos-a din valuri corabia la liman, fiind ajutat de altcum și de împrejurări și și de noroc. Fără îndoială și de noroc, căci numai cuminte fără noroc stai pe loc, și iarăși cu noroc fără minte nu mergi înainte. — Care i-a fost norocul și de ce împrejurări a fost ajutat, — las, să judece fiecare dintre voi la timpul său.

De altcum, scumpi școlari, să nu cugetați, că mărimea adevărată a omului atârână dela scaunul, ce-l ocupă. — Nu. Adevărata mărime nu are nimic cu scaunul, fie acela din materia cea mai aleasă.

Cum am zis mai înainte: Bărbatul trebuie să facă cinste oficiului, iară oficiul să facă onoare bărbatului.

Sunt oameni mari, cari zac în obscuritate și nu pot ieși la iveală. D. e. un om crescut pentru o meserie obscură, — cum e tâlparul, strugarul ș. a. îngrijit de trebuințele familiei, care crește și trăește în o colibă strâmtă, — poate vedea mai limpede, poate să distingă mai bine, să judece mai înțelepțește și în caz de primejdie să albe mai multă prezență de spirit, mai mult, curaj de cât un oarecare individ, oare prin studiile sale a îngrămădit comori mari de cunoștință. — Aci e mai multă mărime adevărată.

Mărirea marelui Șaguna nu a depins dela tronul arhipăstoresc, nu, ci dela puterea sufletului, a cugetării, a principiului moral și iubirii. — Asta mărime, cum am zis, se poate afla și în oameni de condițiunea cea mai umilă fără a i fi dat de ursită să iasă la iveală.

Norocul pentru noi a fost, că Dumnezeu s'a îndurat de lacrimile noastre vărsate de veacuri și într'un moment ne-a ascultat ruga noastră ferbinte și chiar când ne ardea mai tare pe unghie, ne-a trimis pe Mesia al nostru, pe Șaguna, pe marele Andrei, care a fost mare cu capul, mare cu sufletul și mare în fapte.

Recunoștință, iubiți copii, — datorim acestui bărbat. Pentru ceea ce a lăsat neamului nostru: »Asigurarea bisericii și școlii« în veci să l preamărim și în haine de sărbătoare să-l sărbătorim, căci de nu ne-ar fi asigurat El biserica și școala prin un zld tare, cine știe, cum ne-am mai zbate și svârcoli și astăzi.

Iubiți copiii! Cetiți faptele bărbatilor mari, cetiți cât de des viața și faptele Marelui Șaguna și învățând vă dedați de pe acum după puterile voastre a-i urmă viața și faptele și a-i ascultă și

împ'ini sfatul Lui din urmă. Să vă feriți de ceartă, ca satana de tămâie.

Cugetați, ce păstor eminent a fost Șaguna, cum și-a păstorit turma fiind cu credință stăpânului său: Iul D-zeu! El a sălășluit turma încredințată păstoririi lui în locul pășunii, care dela noi și ca mâne dela voi va țepinde, ca pășunea mereu să fie verde și hrănitore.

El, Marele Șaguna ne învață și aceea, că de »am ajunge și la umbra morții, să nu ne temem, că Domnul cu noi este, da-ă-i ascultăm poruncile lui, dacă vrem să intrăm în casa lui și să locuim în ea«.

Voi, dragi copii, voi mlădițe tinere sunteți azi și mâne poimâne fructe bune și umbră recreatoare veți aduce, de veți urmă după puțință pe calea Marelui Andrei pentru a neamului bine și a patriei mărire; dacă nu vă veți certa, ci în bunăînțelegere, uniți în cugete și simțiri veți pe-trece aceasta viață plină de păcate.

Urmând așa, nemuritori, ca Marele Andrei, vă veți face pentru neamul, din acărui sân v'ați născut și vrednici de pomenire pentru patria, în care creșteți, veți trăi și muri.

Așa, în cealaltă lume, când în ceriu față cu Domnul sfânt veți fi întrebați: Ce ați făcut pe acest pământ? veți răspunde sus și tare:

»Doamne în lume cât am stat, în ochii ei plini de admirație pe Tine Te-am reprezentat«.

În veci pomenirea Marelui Andrei!

Mișcarea culturală.

Aniversarea lui Samuil Vulcan la Beluș. Pentru noi românii din Beluș ziua de 25 Dec. a fost o zi de înălțare sufletească. Am sărbătorit cu toată cinstea ce se cuvine dela un popor recunoscător amintirea românească și creștinească a episcopului Samuil Vulcan, întemeietorul gimnaziului gr. cat. din Beluș, binefăcătorul, care nu se poate răsplăti, al neamului românesc din părțile ungurene. Și fiindcă în 25 Dec. s'au împlinit chiar 100 de ani de când Samuil Vulcan a fost hironit într'u arhieru, festivitățile aranjate de studențimea gimnazială au avut un caracter mai cultural și mai sărbătoresc decât în alți ani, prin programul variat, foarte bogat și bine ales.

Cu acest prilej nu s'a putut da uitării nici amintirea lui S. Vulcan, care în viața lui a completat opera de creștere culturală a tânărilor adăpostii la gimnaziul din Beluș, dau izolați de viața românească. El după puteri, a delăturat în mod satisfăcător lacunele vieții culturale a studențimei de aici, dându-i un de an număroase cărți folositoare pentru biblioteca societății, de lectură și pentru cea profesorală. Fără dragostea lui și a tinerilor profesori însufleșiți, aceasta studențime setoasă de cultură românească, rămânea foarte inapolată, mărginindu-se numai la îndeplinirea datoriei față de școală.

Festivitățile i-a premers sfta slujbă dzească împreună cu parastas, în biserica unită, servind dl V. Dumbravă dir. gimn. cu azistența mai multor profesori. La parastas era de față întreg corpul profesoral, număroasă inteligență, elevii și elevele dela cele două școli superioare românești.

Săvârșindu-se actul creștinesc am mers în sala cea mare de gimnastică dela gimnaziu, unde s'a ținut festivitatea măreață.

Prin discursul festiv, bucățile potrivite, corul instrumental și vocal, ambele excelente, festivitatea n'a fost numai școlară, ea s'a ridicat la valoare culturală și artistică.

Discursul festiv l a rostit dl dr. C. Pavel, conducătorul societății, unul dintre profesorii tineri cu vederi largi moderne, care are un merit netăgăduit în deșteptarea sentimentului de dragoste, a tinerimei de aici față de avutul nostru național. Discursul, plin de avânt și căldură, ascultat cu o încordată atențiune, ne-a făcut să trăim câteva clipe senine din viața luptătorilor noștri de pe vremuri, cari ne-au hărăzit neprețioase mărgăritare, pe cari să le păstrăm cu sfințenie. În culori vii și mișcătoare a arătat legăturile lui S. Vulcan cu I. Tichindea, profesor preparandial la Arad.

Am lipsi publicul auditor de o valoroasă lectură, dacă n'am publica în coloanele ziarului nostru acest discurs luminos.

Orchestra studențimei a executat perfect mai multe bucăți frumoase, corul, sub conducerea lui Chira — urmașul la cant și muzică al dlui I. Bușița, retras din post în urma dedestabilelor invective și desgustat de intriga celor răi și veninoși, a executat frumos și cu multă artă, »Doina înstrăinatului«, »Poutpouri românești« din »Crai Nou«, »Cărăușul« lui Dima, balada »Brancoveanul« lui I. Murășan și »La Terantella«, cântec popular italian.

Că ce duh domnește în studențimea de azi dela gimnaziul din Beluș las să urmeze aici următoarea întrerupere înduieșătoare:

Corul cânta balada »Brancoveanul«. Solurile dintre Pașa și Brancoveanul, când acesta răspunde amenințării turcului tiran, și când Brancoveanul zice din toată convingerea sa hotărâtă că mai bucuros se lasă tăiat în bucăți împreună cu fiii săi, decât să-i părăsească legea, tinerimea într'atăta a fost mișcată, încât a izbucnit în ro-pote de aplauze.

Nu-i acesta un semn mângăitor al vremii?

S'a declamat apoi bine și frumos, românește, ungurește și nemțește și s'a ținut o disertație foarte interesantă și neescepționabilă nici din punct de vedere a criticii literare, despre S. Vulcan, de către elevul I. Magyar, care dă dovadă de un talent real.

La sfârșit am grăbit să felicităm pe organizatorii acestei festivități, dr. C. Pavel și A. Chira.

Inaugurarea acestei vieți intelectuale, dorim să nu fie peritoare.

Senin.

Acțiunea de scăpare a școlilor.

Poporul român respinge ajutorul de stat.

La proporții îmbucurătoare mișcarea pentru mântuirea școlilor române.

Zilele trecute, aproape fiecare ne-a adus vestea că însuflețirea poporului român a scăpat câte o școală pe seama culturii noastre naționale. O mare și neasemănată importanță residă în aceasta mișcare.

O singură școală mântuită pentru cultura noastră națională, cântărește cât un mandat de deputat, pentru care depunem atâtea stăruințe. Vrednic deci de stăruinți și mai mari a tuturor fiilor neamului este, să pună umăr la umăr, să agite, să îndemne, să însuflețească și să lumineze pe deaproapele său român: *că este de datoria fiecăruia de a sări întru scăparea școlilor române.*

Cine se dă îndărăt dela această sfântă datorie, cine refuză banul său culturii naționale?

Nu cu discursuri, cu vâiețeli neputincioase, cu căciula în mână cerșind după milă, ci printr'un gest strălucit, cum ar fi acesta al scăpării, școlilor noastre am da dovadă lumii că suntem vrednici de a trăi și de a fi socotiți de un neam cu viitor în lumea asta.

»Gazeta Transilvaniei« primește din Timișoara, din protopopiatul dlui dr. Traian Putici știrile de mai jos, pe cari ne face o plăcere să le reproducem:

În urma »instrucției« dată de consistorul metropolitan din Sibiu, către diecezele sufragane, protopopii români cutrieră satele spre a se consulta cu comitetele și sinoadele parohiale asupra întrebărilor — cam 3 mai principale — referitoare la susținerea în viitor a școlilor confesionale, anume dela 1 Iulie 1910, și adică:

a) se învoiesc ori ba comitetele și sinoadele parohiale a întregi salarele învățătoresți la minimumul legal (1000—1200 C.)?

b) Reflectează cutare comitet resp. sinod. par. la ajutorul de stat?

c) De când se liquidează învățătorilor salarele urcate: de acum ori dela 1 Iulie 1910?

Din 40 (patruzeci) de comune bisericesti din tractul protopresbiteral al Timișorii, pe cari le a

cutriat vrednicul și zelosul nostru protopop, chiar prin acest timp greu și aspru, numai 2 (două) comune au răspuns afirmativ la a 2-a întrebare, deși cu lacrimi în ochi; până când celelalte 38 toate și pretutindenea cu vot unanim au urcat salarele învățătorilor la sumele impuse de lege, și cu unanim vot și însuflețire răspundeau protopopului: »Nu ne trebuie, domnule, ajutor de stat... nu dăm școala noastră«.

Și doresc, ca să se știe, că dintre aceste comune bisericesti puține sunt, doară 3—5, cari sunt într'adevăr atât de bine situate materialicește, încât nu prea simțesc apăsarea sarcinei impuse de nou, până când celelalte toate s'au pus de nou la nouă jertfe.

Spre pildă comuna Sânt Andraș, numără abia circa 400 de suflete de legea orientală; comuna Chișoda, este atât de săracă, încât abia 10—12 case au și pământuri de arătură avere proprie, până când ceilalți sunt așa numiți »jăleri« (o casă cu grădină) și se susțin cu firezul (tăind lemne în Timișoara), muerile cu verdețuri la piață etc. și totuși — nu au reflectat nici aceste comune la ajutorul (?) statului!

Iară cele două comune, cari au declarat că sunt silite a reflecta la acest ajutor, sunt într'adevăr în starea lor materială de tot slabă. Puțini la număr, credincioșii din aceste comune au plătit și până acum dare de cult câte 7 (șapte) coroane de fiecare casă și (plus) câte 80 fil. de fiecare jugher de pământ.

»Mai mult, prea on. d-le, — ziceau ei către protopop — nu putem.« Și într'adevăr îl-se poate și crede.

Un caz — nu știu cum să-l caracterizez: nostim? jalnic? ori clasic? — obvenit cu ocaziunea acestor excursiuni protopopești într'o comună (situată cam aproape de Timișoara) merită să fie eternizat.

Iată-l:

Notarul comunal din respectiva comună, zice-se că ar fi viță de român — știind ziua și ora când va sosi protopopul, spre scopul indicat a folosit ocaziunea și s'a băgat și el între popor, în școala în care se adunase poporul în așteptarea protopopului, și a început a capacita poporul: să nu asculte de dl prota, să nu se supună la contribuții noi, căci vremile sunt grele!.. ci să ceară ajutor dela stat...

Pe când notarul se află în extazul însuflețirii sale, protopopul — neobservat că a ajuns — intră și el în școală și... invită pe notar să rămână și el acolo, să ocupe loc...

După ce apoi a vorbit protopopul, invită pe notarul, care avea în mână legea Apponyi, să testeze el, din lege, cele comunicate de protopop — poporului.

Spre pildă:

— Este adevărat că (legea zice) școala de stat trebuie să fie corespunzătoare, și iar numai poporul să o facă și susțină?

— Adevărat.

— Ști D-ta că școala de stat din comuna (învecinată nemțească) costă 36 de mii?

— Adevărat.

Și tot așa i-a pus protopopul mai multe întrebări, la cari îngâmfatul notar nu putea răspunde decât afirmativ.

Poporul — întrunit în sinod cum se afla — înțelegând dispozițiile legale, confirmate însuși de rotariul, nu i-a mai dat acestuia nici un răspuns ci unanim a decretat urcarea impusă a salarelor învățătorilor săi, aclamând cu însuflețire pe protopopul său.

Va să zică poporul român, din aceste părți, este însuflețit pentru școala și limba sa, și gata și spre jertfe grele.

Brav popor, Dumnezeu să i ajute și răsplătească!

Comitetul parohial și sinodul comunei bisericesti Dolcin, protopresbiteratul Bocșamontană, a completat salariul învățătorului confesional la 1000 cor. conform legerii lui Apponyi. Bunii români prin aceasta au dat dovada recunoștinței, că harnicul lor învățor care de prezent funcționează în școala confesională, își împlinește cu zel chemarea sa. Tot așa a întregit salarele învățătorilor

și harnicul popor gr.-or. român din Cena-dul-sârbesc.

Din Sibiiu ne vine deasemenea o veste bună. Iată ce ni-se scrie:

Senatul bisericesc-școlar din parohia gr.-cat. a orașului Sibiiu în ședința sa din 22 l. c. la stăruința P. On. domn Nicolau Togan, protopop al districtului Sibiiu a votat și urcat din cassa bisericeii sale salariul învățătorului dela aceeaș școală conform articolului de lege XXVII din 1907 clasa a doua de salarizare, plus 80 cor. relut de lemne, cu începere din 1 Ianuarie 1908. Intre împrejurările de față e de mare însemnătate aceasta laudabilă faptă a senatului școlar, prin care contribuie mult la promovarea învățământului și bunăstarea învățătorului.

Comună bravă! Unde-s învățători harnici, poporul jertfește cu drag pentru școală. O dovadă în privința asta este comuna Boroșineu, de unde ni-se comunică următoarea știre pe care o înregistrăm cu plăcere:

»Atât comitetul parohial cât și sinodul a hotărât unanim și cu mare însuflețire să facă toate jertfele posibile pentru susținerea școlilor noastre confesionale, să se conformeze deci legii lui Apponyi, ridicând salariile celor trei puteri didactice cari sunt mândria comunei noastre. Au ridicat lefurile și votat quinquenalele chiar cu începerea dela 1 Ianuarie 1908«.

Frații din Boroșineu sunt vrednici de toată lauda!

SOCIALE.

Din Bihor.

În numărul 271 al »Tribunei« la rubrica »Sociale« a apărut un mic tratat despre bihoreni! L-am citit cu deosebit interes! M. R. scrie cu mare dragoste de neam, și e bine informat despre lucrurile ce se petrec prin Bihor, afară de un punct. Zice: »O plângere avem însă împotriva bihorenilor, mai ales a fruntașilor din Bihor, din Oradea mare și Beluș și aceasta e: să se lucreze mult mai intensiv și mai mult pe terenul social și cultural« etc.

O scurtă reflexiune — în interesul adevărului! Pe fruntașii belușeni c'un singur cuvânt nu i putem învinovăți cu indolență, dincontră chiar; în acești 2—3 ani din urmă s'a făcut foarte mult pe teren cultural și social! O muncă prea grea și vrednică de recunoștință au săvârșit acei câțiva inimoși fruntași români — îndeosebi cei patru advocați în frunte cu neobositul dr. Ciordaș cari necunoscând jertfe fie morale, fie materiale, au pus temelie deșteptării bietului Bihor! Deșteptarea Bihorului, cu drept cuvânt se poate zice, din Beluș s'a pornit! E incontestabil! Adunări, conveniri, concerte, baluri, excursiuni chiar, ca în Beluș, unde mai găsești? Succed de minune atât moral, cât și materialicește. În Beluș zadarnic mai cauți coterii, separizările din trecut, azi cu toții sunt conduși de un singur și un sublim interes: totul pentru națiune! — Ori nu iarăș belușenii îndeamnă pe orădani a lua parte la adunările congregaționale? ei au făcut începutul! Și apoi — nu oare Belușul a trimis în parlament pe un dr. Lucaciu! Nu, înaintea belușenilor numai închină ne putem, vrednici sunt! Să i luăm de model, urmându-le exemplul. Că se află unii — puțin! — cari încă nu s'au trezit total, e adevărat, dar unde nu-s deăștia?! Durere! Vorbae, că cea mai mare parte e conștie de datorințele sale!

Ce privește Oradea mare, a întârziat puțin, e însă pornită pe cea mai bună cale a se trezi din somnu-i letargic. E vremea! Toată cinstea noului președinte al »Hilariei«.

Cu Dumnezeu înainte!

P. e.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 27 Decembrie n. 1907.

— »Der Reigen« este titlul unui folleton de Carmen Sylva apărut în »N. Freie Presse« dela 25 Dec. îl vom da în traducere în numărul nostru de mâine.

— Accidentul principesei Maria și a principelui Carol. Alaltăieri pe la orele 2 și 10 minute p. m. principesa Maria și principele Carol au fost victima unui accident, care ar fi putut avea consecințe grave. Pe când principesa și micul principe treceau cu automobilul venind dinspre șosea, pe calea Victoriei, automobilul s'a ciocnit cu un cupeu de casă, care venea dinspre str. Clopotarii noi. Oiștea cupeului a intrat în geamul automobilului, spărgându-l. Principesa Maria și principele Carol au sărit imediat din automobil și astfel au scăpat fără să fie atinși de oiștea cupeului și de sfărîmăturile geamului. Oiștea dela cupeu s'a stricat cu desăvârșire și unul din cai a fost rănit grav.

— Laudă ori îndemn? »Secolul« din București în numărul său de Joi scrie următoarele:

»Clubul naționalităților din Budapesta a ținut o consfătuire, în care s'a hotărât ca toți deputații acestui club să se folosească de vacanțele parlamentare date pentru sărbători și să țină adunări publice în toată țara pregătind popoarele nemaghiare la lupta cea mare pentru introducerea sufragiului universal: egal, secret și fără orice reștrângerl.«

Bine ar fi să se facă așa. Noi însă așa știm că de o lună încoaci n'au fost în Budapesta, deodată, prezenți mai mult de 4 deputați, ș'atunci pe o singură zi!

— Coadă de topor. Ni-se anunță din Vîngard că în 16 Decembrie a avut loc acolo alegerea de inginer de comasare, care, — după zadarnice sforțări ale românilor de a scoate învingător pe candidatul lor român — s'a terminat cu învingerea străinilor. Mai trist este, că și preotul român de acolo Pompiliu Predovici a votat cu străinii, părăsându și turma care era toată laolaltă. Purtarea aceasta a preotului a indignat mult pe români, cari l-au apostrofat chiar la fața locului — Uite sașii au doi popl, noi nici unul l-au strigat, văzându-l amestecat în tabără contrară. Preotul a fost încredințatul consistorului din Sibiiu în afacerile de comasare.

— Școala pentru economia de casă (școala de menaj), susținută de »Reuniunea femeilor române din Sibiiu«, deschide la 15 Ianuarie n. un curs de bucătărie fină. Cursul va dura dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuința și întreagă întreținerea în internatul școlii. Informațiuni se pot primi dela d-na Iulia Dancăș, Sibiiu, Strada Baier Nr. 1. În timpul acestui curs școala primește și execută comande pe lângă prețuri convenabile.

— Bucura Dumbrava, — acesta este pseudonimul, sub care a apărut în Germania un roman istoric. Atât presa germană cât și cea maghiară scrisese că sub acest pseudonim se ascunde M. Sa Regina României.

»L'Indépendance Roumaine« este autorizată a declara că acesta este pseudonimul d soarei Seculici, fiica directorului băncii României.

— Scotus Viator ungar? Ziarele ungurești aduc știrea că cunoscutul scriitor englez Scotus Viator, care în coloanele marel reviste »The Spectator« a contribuit nesfârșit de mult la luminarea străinătății asupra chestiei naționale din Ungaria, e un fost gazetar ungar anume, Szbenyei.

Știrea e absolut fantezistă, căci se știe Scotus Viator e pseudonimul scriitorului englez Seton

Watson. El a studiat timp de mai bine de un an situația din lăuntrul Austro Ungariei petrecând mult timp în monarhia noastră. Contele Apponyi și ceilalți șefi ai coaliției ungurești îi făcuseră cunoștința și știuseră prin informațiile lor tendințele să i câștige la început simpatia pentru ungeri. În Viena însă Seton Watson făcuse cunoștința tânărului profesor slovac dr. Stefanek care a izbutit să-l convingă de dreptatea cauza slovacilor și a nemaghiarilor în general. De atunci încolo, cam de un an și mai bine, dl Watson duce o campanie neîntreruptă și neîndurată împotriva nedreptăților ungurești.

— **Despărțământul I (Brașov) al »Asociațiunii«** a ținut Dumineca trecută scrie »Gazeta Trans.« în comuna Sâmpetru o prelegere populară, care au succes pe deplin. Dintre membrii comitetului a luat parte domnul dr. Al. Bogdan și V. Neguș, însoțit fiind de dl profesor C. Nedelcu. După cuvântul de deschidere al domnului dr. Al. Bogdan, a urmat o instructivă prelegere economică »Despre nutrirea vitelor« ținută de părintele A. Nistor din Arpătac, după care s'a trecut la partea a doua a prelegerii: proiecțiuni cu proiectograful. Domnul V. Neguș a arătat mai multe vederi și instituțiuni însemnate din București și multe biserici din orașele mari, la cari dl dr. Al. Bogdan a făcut un frumos și bogat comentariu. După prelegere părintele Nan a mulțumit domnilor prelegători, cari s'au despărțat în strigătele de »să trăiască« ale sâmpetrenilor adunați în număr destul de frumos. Mai amintim, că mulțumită bunelor relațiuni dintre românii și sașii din Sâmpetru cei din urmă au pus la dispoziția românilor sala comunală gratis.

După cum suntem informați, Dumineca viitoare se va ține asemenea o prelegere în Cristian.

— **Alegere de învățător.** Duminecă în 8 Decembrie fiind alegerea la postul a treilea de învățător în frunzașă comună Tilișca; — dintre 6 concurenți a fost ales în unanimitate dl Daniil Săroiu din Sibiel învățător în Gurarâului.

Îi dorim noului ales răvnă de a munci cu drag în cariera lui.

— **Pavloff!** Iată un român (?), mare proprietar din Iași, care s'a făcut vestit nu numai în România, dar scriu despre el și gazetele ungurești. Dl Pavloff (vre-un bulgar pripășit prin țară, dar prin exploatarea țărănilor ajuns bogat), a scris adică o carte despre chestia agrară. Susține în ea idei d'un reacționarism nemaipomenit. Pentru chestia agrară dă următoarele soluții:

»Desființarea cercurilor culturale, a șezătorilor, a băncilor populare cu împărțirea capitalului; desființarea obștiilor; ruperea contractelor de arendare sau cumpărare de moșii de către obști; desființarea tocmelelor agricole, desființarea învățământului primar, căci, cum zice poetul foarte frumos, cismele menite a merge pururi în noroiu nu tebuie văcsuite«.

Și mai propune:

»Să pună să spânzure în București: un ministru, un profesor universitar, un prefect, un primar rural, un învățător, un preot și un țaran, cam tot așa în Iași«.

Binecuvântată ori nenorocită țara în care astfel de lipuri pot s'ajungă a scrie — cărți!

— **Pe Marea-Neagră.** D-na Suzane Munte o eminentă artistă care a sosit la București și joacă în teatrul d'acolo, despre furtuna pe Marea Neagră a povestit următoarele unui confrate dela »Vilitorul«:

— Timp de 7 ore am rătăcit fără să știm unde ne aflăm. Valurile mării mai înalte decât o casă cu 6 etaje se jucau cu noi ca cu un geamantan. La un moment dat credeam că totul s'a sfârșit. Ne strânseserăm cu toți în salon și așteptam să ne înecăm împreună. Cum am ajuns la Constanța nu știu...

— **Artistele sunt ca reginele Englierei...** nu se înecă.

— **Ba nu...** Eu cred mai repede că vapoarele d-v. sunt ca reginele Englierei.

Și doamna Munte trage de sub o mapă, o carte postală cu vaporul »Regele Carol«.

— **Vezi ce drăguț e în fotografie?** Ei bine, să-l fi văzut când a ajuns la Constanța cu ușile și ferestrele captușite cu ghiață!... O la la... Vrei să-ți fac o mărturisire? Iat-o. La București am să mai viu fiindcă Bucureștii îmi plac. Compatrioții mei aveau dreptate când mi-l descriau ca pe un mic Paris cu trăsuri elegante și lăutari excelenți... O, ador lăutarii dv.. La Constantinopol însă, dacă ar fi să mai mă duc vreodată, ei bine, aș prefera să fac trei luni cu poștalionul decât o noapte cu vaporul. Marea-Neagră n'are să mai mă vadă niciodată... niciodată...

— **În Anglia, duelul nu mai e de mult,** cu toate că nimeni n'ar putea zice cumcă englezii, cei din lumea mare, n'ar cuteza să și »reguleze« — cum se zice — afacerile lor de »onoare« cu pistolul sau cu sabia.

În țările europene, totuși, duelul e în floare și acum. În Italia și Austria a fost pornită însă o campanie împotriva acestui chip barbar de a limpezi neînțelegerile.

Ceeace e îmbucurător, e faptul că propaganda împotriva duelului pornește tocmai din cercurile înalte din aceste două țări.

— **Cărți vechi.** La anticaria Gilhofer et Ranschburg — scrie »Neue Freie Presse« — se află un exemplar din editura în folio din 1865 a dramelor lui Shakespeare. E a patra ediție în folio, dintre cari întâiele trei din anii 1623, 1632 și 1664 sunt cele mai mari rarități bibliografice.

Pentru ediția întâi din 1623 s'a plătit în anul 1899 suma de 1700 lire sterline (cam 40.000 lei); pentru ediția a doua din 1632 s'a plătit, în 1905, suma de 540 de lire sterline. Ediția a patra și a cincea le au cumpărat în Anglia cu 300—400 de lire.

Exemplele ediției în folio din 1623, puse în vânzare, anii din urmă, le-au cumpărat toate americanii.

— **Haine de iarnă și de păr se pot văpsi foarte frumos,** asemenea se pot curăți. Afară de aceea tot felul de vestminte de preț, apoi haine de doliu, — toate se pot curăți sau văpsi din nou. Gulere și manșete se curățesc și fără clor. În fabrica de curățit alui Haltenberger Béla, Cașovia.

— **Săpun de vioarea de Parma.** Sub această numire de câțiva ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare să nu întrebuițeze acest săpun, numai ca să-i tindă mâna de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucăți 2 coroane 20 fil. Pregătește Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Vojtek și Weisz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

— **Vin de deal din Gioroc,** calitate excelentă, e de vânzare, cu prețul de 24 cr. (48 fil. litru). A se adresa comanda, minimale de 50 litre la dna Cristina Secula. Arad, str. Kossuth, 68. Butoaiele pentru comanda sunt a se trimite la adresa Mitru Curuș, vințeler Györök.

Ultime informațiuni.

București, 26 Dec. În urma propunerii dlui prim-ministru D. Sturdza, camera a decis să țină și ședință de noapte pentru a termina astfel mai repede cu proiectul de lege asupra reformei agrare.

În ședința de ieri a camerei au vorbit: **Ioan Lahovary** (conservator), ministrul **Spiru Haret**, **I. G. Duca**, iar în ședința de noapte **Enășescu** și **V. Missir**.

În ședința de azi a ținut o mare vorbire dl **Take Ionescu** (fost ministru conservator).

Românii din Bihor supravegheați de poliție. Românii din Bihor și mai ales cei din Oradea mare sunt supravegheați în mod constant de poliția secretă ungurească. Un agent secret de poliție, care știe bine românește cutrieră pretutindeni comitatul.

Pretutindeni el intră în vorbă cu românii și caută să-i spioneze și să le fure secretele și pe urmă face rapoarte amănunțite asupra observațiilor sale.

Am dori să prindem și noi așa o nostimă de raport al acestui agent, cuprinzând desigur mari »secrete«, gogomănil și prăpăstii de cele mai strașnice cu cari am putea să ajungem cel mai citit ziar.

Dar afacerea are și o latură mai puțin caraghioasă. Trebuie să protestăm din adâncul inimii împotriva acestui sistem de spionaj și de denunțări politice.

În felul acesta guvernul vrea să terorizeze și să mărginească un partid, mai mult chiar, un popor întreg în acțiunea sa politică, în agitația absolut legală și permisă de constituție pentru ideile sale.

Și să nu ne mire dacă mâine-poimâne vom auzi că guvernul iarăși a descoperit vre-o mare conjurație, o nouă revoluție valahă căci pentru a nu deveni de prisos, astfel de agenți, dacă nu vor descoperi, vor ticlui și vor inventa revoluțiile!

Economie.

— **Tesaurul de stat al României.** Situația vistieriei României este favorabilă. Pe ziua de 12/25 Decembrie saldul s'a încheiat atingând cifra de 104,370.000 lei cel mai mult ce s'a atins până acum.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta 27 Dec. 1907.

INCHEEREA la 1 ORĂ:

Grâu pe Apr. 1908 (100 kg.)	26.42—26.44
Secară pe Apr.	24.14—24.16
Ovăș pe Apr.	16.84—16.86
Cucuruz pe Mai 1908	14.66—14.68

INCHEEREA la 4 ORE:

Grâu pe Apr.	26.50—26.52
Secară pe Apr.	24.22—24.24
Ovăș pe Apr.	16.90—16.92
Cucuruz pe Mai 1908	14.68—14.70

Prețul cerealelor după 100 kg. a fost următorul:

Grâu	
De Tișa — — — —	24 K. 70—26 K. 30 fil.
Din comitatul Albei —	25 » ——26 » — »
De Pesta — — — —	24 » 85—26 » — »
Bănățenesc — — — —	24 » 90—25 » 70 »
De Bacica — — — —	25 » 05—25 » 85 »
Săcară — — — —	23 » 80—24 » — »
Orzul de nutreț, calitatea I.	15 » 90—16 » 10 »
» de calitatea II —	15 » 90—16 » 10 »
Ovăș » » I —	17 » 05—17 » 40 »
» » » II —	16 » 55—16 » 85 »
Cucuruz vechiu —	— » — » — »
» nou —	14 » 10—14 » 20 »

Poșta Administrației.

George Cioban, Berecuta. Am primit întreg abonamentul pe 1907 dela D-ta.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor-proprietar George Nichin.

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cedit aceste anunțuri.

Cântarea înaltă sufletul!

GEORGE DIMA: Cele mai frumoase compozițiuni de caracter bisericesc și lumesc pentru cântare și pian, coruri mixte și de bărbați etc. ale acestui măiestru al muzicii au apărut la H. ZEIDNER în Brașov. Catalog gratuit! În aceeași librărie este un sortiment bogat în cărți literare românești, de unteșilii pentru scris și desen, deposit de hârtie, și despre aceste se află catalog, care se trimite gratuit.

Iff. Szöke Ferencz

intreprindere de țiglarie și placă.

Szeged, Petöfi Sándor-sugár-ut 83.

Aduce cu onoare la cunoștința on. public și a proprietarilor de casă, că în Petöfi Sándor-sugár-ut nr 83, am deschis

CANCELARIE:

de intreprindere de țiglarie.

Toate lucrările de brânza aceasta: acoperirea caselor noi, reparații cu alt material, reparațiile acoperișelor stricate, le executăm punctual.

Cea mai mare intreprindere de felul acesta pe Alföld.

Planuri, oferte și modele, la dorință se trimit gratuit.

Cu stimă!

Iff. Szöke Ferencz, intreprenor.

Telefon 615.

Telefon 615.

Haltenberger Béla,
văpsitorie de haine, curățitorie chimică și fabrică de spălat în aburi.

◆◆◆ KASSA. ◆◆◆

Se curăță sau se văpsește cât se poate de frumos, haine de iarnă, blănării, haine de dame, bluse, toalete de bal.

Jachete de piele descolorate, se văpesc într'o culoare închisă trainică.

Gulerele și manșetele, se curăță și se fac albe ca zăpada, fără clor.

În casuri de doliu, se văpesc imediat hainele în negru.

Firma pune mare preț pe expediarea cât se poate de repede și punctual pe postă și în provincie.

Odăjdii bisericești, brodăriile se curăță frumos și multă îngrijire.

Dóczy Pál

atelier pentru repararea instr. tehnice.

Szeged, Takaréktár-u. 8., Bitó-ház.

Reparațiuni de biciclete, mașini de cusut, mașini de scris, măsurătoare de spirit, instrumente pentru ingineri, instrumente pentru ingineri, instrumente pentru dentiști, sonerii electrice, telefoane, gramofone și puști. Părți de mașini de cusut și de biciclete, lămpi cari desvoaltă gaz și obiecte de luminat. Stărpitor de troscoțel, economisator de cărbuni. Repararea instrumentelor de desen. Mașini de cusut mănuși și blănării.

Gratis! trimite oricui cine se adresează la mine, catalogul de prețuri care a apărut de curând despre

ciasornice de prima calitate și bijuterii, ciasornice bine regulate remon-tor cu 5 coroane 60 fil., un ciasornic de trezit perfect cu 2 cor. 90 fil.

Cadouri mari de Crăciun!

Gyöző Brucker Nándor és Társa

măiestru de ciasornice.

— Györ 75. —

HREAN

nobil, dulce, se poate căpăta în cantitate mare Calitate escelentă kgr. 70 fil., firul 70—75 deca

Clasa I.	> 60	> >	40—45
> II.	> 50	> >	25—30
> III.	> 40	> >	18—20
> IV.	> 32	> >	14—15
> V.	> 13	> >	10—12

Din calitate amestecată, fire mai groase și mai subțiri, din rupturi kgr. 24 fil.

Comandele se pot face dela 5 kgr. în sus până la vagon, după comande de 20 cor. 10%, peste 500 cor. 15—20—25% reducere și se trimite porto franco, la dorință se trimite preț curent și detalieri

Biró Pál kertgazdagsága, Debreczen.

Urmașul lui Bumbera Imre

BUMBERA ISTVÁN

croitor preoțesc și civil. • Furnis. preoțesc din loc Oradea-mare. (Nagyvárad)

Am onoare a aduce la cunoștința onor preoți că mi-am sosit pentru sezonul de toamnă și iarnă postavurile negre, cari își păstrează culoarea și le țin în magazinul meu bine asortat, pentru comandele din provincie ajunge o reverendă de model, sau o haină, la dorință mă duc ori unde cu plăcere pe cheltuiala-mi proprie.

Tot asemenea țin în magazin postavurile cele mai noi și moderne din patrie, fran-ceze și engleze pentru tot felul de pardesie și platoane de iarnă.

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás

stațiune balneară

aranjată din nou

expediază și afară de cartel imediat cantitate cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

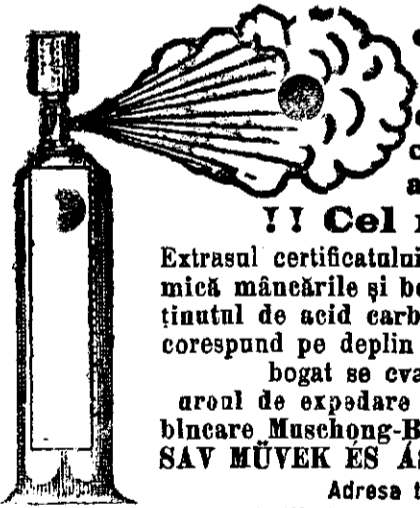
chemicește curat și natural, în lichid din isvorele de acid carbonic din bala celebră Buziás, pentru prepararea apelor gazease, pentru restauratori și alte scopuri industriale.

!! Cel mai spornic acid carbonic !!

Extrasul certificatului analizei chimice al institutului de a examina pe cale chimică mâncările și beuturile a. 1907 nr. 4615. „Mirosul și gustul“ e normal. Conținutul de acid carbonic: 99.57%. În urma examinării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerințelor higienii publice și pe baza conținutului carbonic bogat se evaluează de cel mai bun. Cu informații servește prompt:

aroul de expedare de produse acid-carbonice și ape minerale al stațiunii balneară Muschong-Buziás în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZEN-SAV MŰVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDŐN).

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

Prima fabrică de mobile de fier în Ardeal!

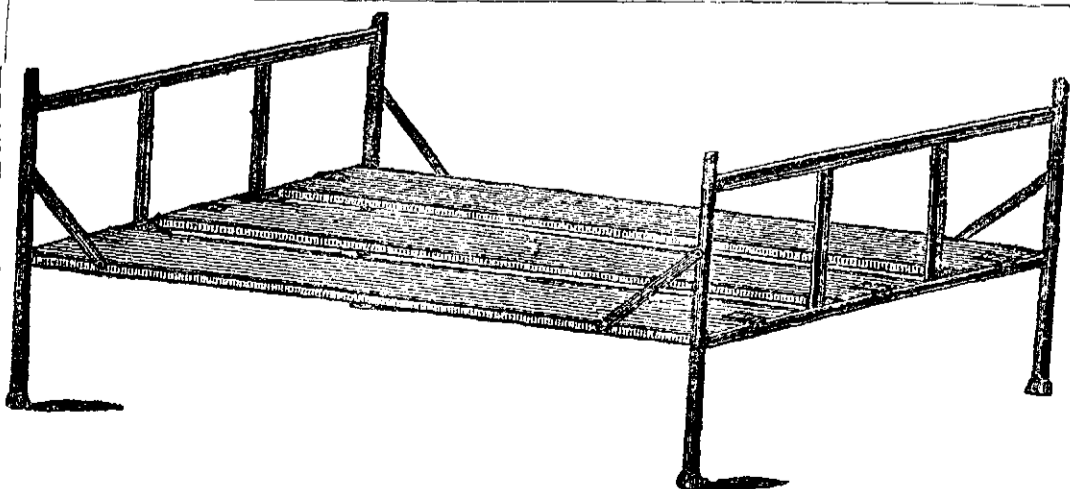
Mihájlovits György Lajos

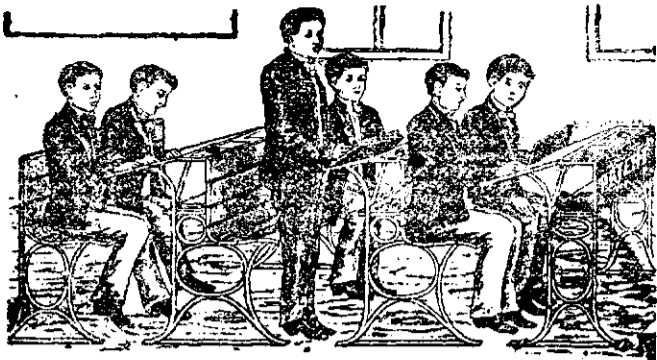
Kolozsvár, Unio-utca 21.

Săvârșește tot felul de lucruri ce intră în specia aceasta, precum: lavalouri, paturi, dulapuri de noapte, paturi de copii, somiere de sîrmă de oțel, paturi tapetate de închis, culere de haine, mobilă în parte de fier, coșuri de lemne, ținătoare de cărbuni, cu poleială în diferite colori și executare de lux. Mai departe montare de casarme, locuințe de pompieri, spitale, internate, școli, institute, cafenele și restaurante. Mese, bănci și scaune de grădină.

Recomandând industria mea specială și bine aranjată, rog totodată pe onor. public pentru binevoitoarele comande.

SPECIALITAȚI: somiere de sîrmă de oțel, cari se fac după măsură ieftin și curând.

Bănci de școală

de diferite sisteme, mai ales se recomandă cele solide și ieftine, bănci de școală cu două locuri de șezut

Patent Pfarer I.
Konnerth

acestea au un pult

tare, distanță minimală, călimar de cerneală portativ, și un sistem simplu de întors banca, prin ce e ușor de a se curăți școala și se pot comanda în șapte mărimi. Modele se trimit la dorință. Bănci de probă sunt în atelierul de măsur al lui

Nagyszeben, Elisabethgasse 53.

Wilhelm Connerth,

In atențiunea celor cari zidesc!

Aduc la cunoștința celor interesați, că în ferma mea de zidit din Radnai-ut 22 (telefon 393) și în cancelaria mea de arhitectură (telefon și pentru comitat 264) se pot procura și căpăta

ȚIGLE (cărămizi)

calitatea cea mai bună arse în cuptorul meu de curând zidit, tot așa **treiste** pentru tovarne în oi ce calitate. Primesc zidiri de ori ce soi, — planuri și executarea lor pe lângă prețurile cele mai moderate. Schițe fac gratuit.

Cu stimă;

Probszt Mihály

zidar și fabricant de țigle. Arad, Str. Ferdinand Nr. 1-a.

Grósz Nagy Ferencz,

farmacia DEBRECZEN, Șas-u. 8. farmacia „Arany egyszervu”
Recomandă medicamente speciale preparate.

Numai există reumă!

Cine voiește să scape de orice soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul **Balzam Regesc** (Király Balzsam) al cărui efect vindecător recunoscut de medici. 1 sticlă mare 2.65 cor. cu îndrumare. 3 sticle mari 6.65 cor. cu îndrumare, porto franco cu rambursă. Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai eficace medicament.

Védjegy.

Numai există reumă!

MUSTAȚA E FRUMOASĂ
dacă întrebuințezi

POMADA HAJDUSAG

cea mai bună pentru creșterea și potrivirea mustețelor, pregătită din materie neunsuroasă. Efectul se vede foarte iute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 50 fil. Prin poștă se trimit numai 3 borcane cu 2.15 Cor. Cu rambursă gratuit.

MEDICAMENT
PENTRU VOPSIREA PĂRULUI
în culori blond, brunet sau negru. Efect la moment. O singură vopsire e de ajuns, ca părul sau mustața o lună să aibă culoarea ce o dorește. Nu înăsprește părul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor.

Liferantul de lumini de ceară a diecezei catolice din com. Bihar și Sălaj.

INTEMEIAT LA 1835.

Frölich József pregătitor de lumini de ceară

NAGYVÁRAD.

Recomandăm în binevoitoarea a onor. public, fabricațiunile sale de lumini de ceară, lumini de ceară de I-a calitate bucată 4.80 Cor. II-a calitate 4 Cor. III-a calitate 3 Cor. — Tot felul de lumini mai mici, albe, galbene sau colorate. — Lumini de ceară pentru cununie, albe și frumos aurite părechea dela 5 Cor. până la 100 Cor. — Cea mai fină tămăie din Egipt, prima 2.40 Cor. secunda 1.80 Cor. terția 1 Cor. — Cel mai fin oleu destilat de flori în cano de tinichea indeosebi pentru biserică. Klgr. 96 fil. — Recomand luminile mele pentru altar, pregătite din steariu curat, ce nu picură și nu curg. Și cea mai bagatelă comandă o execut prompt, pachetare nu se compută și dela 5 Klgr. în sus expediția e francată.

Miere și ceară galbănă cumpăr pe lângă prețurile cele mai mari.

Adjustat cu mașini cu putere electrică.

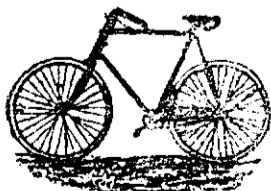
Adjustat cu mini ascu putere electrică

NEMECSEK VINCZE Szeged

Valéria-tör (pala-tul dr Gold-schmiedt)

Au sosit **biciclete** cele mai bine fabricate.

Mă rog a-mi visita depozitul, este isvorul cel mai bun de cumpărat în părțile constitutive și **șumi**, email luciu și nielatură cu preț moderat, **mașini de cusut SNER** și mașini pentru măiestri. În atelierul meu mechanic fac tot felul de articli de bransă aceasta și anume: **puști**, mașini grăitoare, mașini de brodat, utensilii artistice pentru ingineri și medici, lucruri de arthopedie și de tehnica electrică, telegrafuri de casă și orice fel de transformări.

Se pot cere și solviri în rate.

TELEFON 135.

GELLER J.

aurar și bijoutier

Arad, piața Andrassy nr. 14. palatul Hermann.

Mare magazin
de obiecte de argint veritabile
și
de tacâmuri
și servicii de masă.

Afară de aceasta

ciasuri fine de buzunar și ieftine.

TELEFON 135.